

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Cena jedneho 5 stúpcového malého riadku
je 10 kr. Rukopisy sa naspá k nedávajú.

Opustená.

Zase hlas arcibiskupa.

50. čísle minulého ročníka boli sme spomenuli slová kniežata-prímaša a arcibiskupa ostrihonského, Klaudia Vaszaryho. Prvý arcipastier tento náš vyslovil sa 3. decembra pred kat. spisovateľmi takto: „V skutku ťažké časy žijeme. Nezdravý prúd od Západu prichodia, už i Uhorsko preplňuje. *So slzavými očami* dívame sa tak na blízku minulosť, ako i na budúcnosť. Prítomnosť máme smutnú a budúcnosť tiež nenie potešujúca. Preto potrebuje cirkev horlivosť každého úda svojho.“

Liberálnym kruhom veľmi nepáčily sa slová tohoto prvého arcipastiera. Liberálov strašne škrelo, že *hlava uhorských katolíkov*, knieža-prímaš sťažoval sa na smutné a ťažké časy, v ktorých uhorskí kresťania-katolíci teraz žijú. Veď liberáli vždy vypisovali v luhajúcich novinkách svojich, že to len dedinskí farári a buričia-kapláni učia a svet balamútia, akoby kresťanská viera a náboženstvo utláčané vraj bolo v Uhorsku. Vieru a cirkev brániť vraj, to je heslo hlúpych dedinských farárov; to je len vraj „figel, huncútstvo a podlá lož,“ nesvedomitých kňazov. Biskupi, tieto vraj „otvorené a osvietené hlavy,“ tí vraj neschvaľujú búrenie farárov a kaplánov, lebo v Uhorsku nik vraj nenapáda vieru a náboženstvo.

Takto, hľa, vypisujú vždy tí naši opravdiví noví kresťania. Pravda, že znepáčily sa im vyše spomenuté sťažujúce sa slová prímaša. Taktiež nepáčilo sa našim novým opravdivým kresťanom, keď sme sa odvolávali na svedectvo prvého arcipastiera nášho a dokázali sme, že už pred tromi rokmi napomínali nás naši biskupi vo svojom spoločnom pastierskom liste, aby sme i my pristali k biskupom našim a tak „jedným srdcom a jedným duchom spoločne a svorne **bránili si svoju vieru.**“

Noví opravdiví kresťania naši zabudli na tento pastiersky list od 25 arcipastierov podpísaný. Nechceli posluchnúť a uveriť slová biskupov našich, ktorí ešte pred uvedením toho neblahého nového poriadku písali svojim veriacim, že naši liberáli „teraz nové poriadky chcú uvádzať do života, ktoré jak sú *urážlivé pre našu* Cirkev, pre jej sväté učenie, pre jej sviatosť, . . . , rovne tak sú škodlivé i ohľadom na obecné dobro a pre slobodu svedomia katolíckych občanov vlasti.“

Naši noví opravdiví kresťania zabudli, alebo v opravdivosti svojej už vedieť nechcú, že naši biskupi o tých nových poriadkoch takto písali v svojom liste: „Viete totižto, že len nedávno také návrhy k zákonom predložené

boly snemu, **„ktoré hlboko urážajú články viery našej Cirkve.“**

Nuž toto sú zretedelné slová našich biskupov, bárs ich tí noví kresťania nechcú rozumieť. Naši noví kresťania vždy klamú svet svojimi rečiami a čarbaninami, vždy blúznia hlúpo do sveta, že biskupi už za dobré uznali tie nové nešťastné poriadky, a že biskupi nechcú miešať vraj náboženstvo do politiky a do volieb. Len hlúpi farári vraj nevedia sa uspokojiť, a nesvedomito miešajú náboženstvo do volieb. Takto chcú klamať svet, takýmto zlomyseľnými blúzninami ošudif chcú náš dobrý a nábožný ľud slovenský tí noví opravdiví kresťania.

Že naši biskupi napomínali nás, aby sme sa i na ablegátoch našich s prosbami našimi obrátili, to len kadejaký nový opravdivý kresťan nevie. „Nech dostihne ohlas váš vierovyznavačný . . . až k tým mužom, čo vašou dôverou a vašim hlasovaním povolani a zaviazani sú, brániť krajinské práva a prospechy.“ Takto písali naši biskupi. Teda napomínali nás, aby sme ohlas náš vierovyznavačný i na ablegátov zaslali. Napomínali nás, aby sme *i pri volbách nezabudli na vieru našu* a na učenie Kristove. „Vy toto sväté učenie musíte mať pred očima *aj vo verejnom živote, pri užívaní vašich občianskych práv.*“ Takto písali naši biskupi.

Nuž ale naši noví opravdiví kresťania nič nedbajú na tieto slová biskupov. Im viac stojí slovo Bánffyho, jako slová všetkých biskupov. Noví naši kresťania vzdor zrejmým napomínaniam biskupov vždy luhajú, že vraj biskupi nechcú miešať vieru do politiky a do volieb, že biskupi sa už uspokojili, len vraj dedinskí farári búria.

No proti týmto luhaninám zase môžeme priniesť svedectvo jedného arcibiskupa, a síce jágerského, *Jozefa Samassu*, ktorý vo svojom novoročnom pastierskom liste upozornieva svoje kňazstvo na nebezpečenstvá vo vlasti našej náboženstvu a viere hroziace.

Jágerský arcibiskup, s ktorým liberáli vždy sa vychvalovali, píše, že od počiatku sveta dva tábory bojovaly proti sebe, „*jeden za Boha, za cnosť, druhý ale za otca klamstva*, ktorý vrahom bol od počiatku.“ Tento boj, tak píše ďalej, nikdy nebol zárlivejší, než za našich časov. „*V skutku nepriateľské a najväčšími úraškami obťažované časy zrútily sa všade na katolícke náboženstvo.*“ Tak píše jágerský arcibiskup a hovorí, že najväčšie nebezpečenstvo pre veriacich kresťanov leží v tom spôsobe a v tých

figlov klamstva, ktorými zakrýva sa napádanie cirkve, náboženstva, škôl, majetku a fundácii cirkve. Všetky tieto nástrahy a nápady tak sa pretvarujú, jako by ony neboly namerené proti cirkvi a náboženstvu, lež jako by sa to všetko len pre vážnosť vraj svetskej vrchnosti, a nie z nenávisti oproti cirkvi činilo.

„Toto je falošná reč, nameraná ku klamstvu.“ Tak píše jágerský arcibiskup a napomína svoje kňazstvo, aby kňazia, ktorí poznajú hroziace nebezpečenstvo, vysvetlili sebe sverenému ľudu faloš a klamstvo takého pretvarovania. Napomína kňazov, aby „odokryli nastrojené osídla a aby zamedzili cestu takým šudierstvám u ľudu starosti ich svereného,“ lebo ľud nemá potrebného rozhľadu, „náležite poznať povahu tých novotín, ktoré pod zdanlivým zámyslom pokroku, pod menom právnych zákonov, so starostlivým prikrývaním ich škodlivosti uvádzané bývajú.“

Takto, hľa, napomína jágerský arcibiskup svojich kňazov na nový rok. Múdrejšie nemohol poukazať na tie nástrahy, osídla a muchotravky tých nových opravdivých kresťanov, ktorí v drzosti a bezbožnosti svojej opovážia sa čarbať, že biskupi naši spriatelili sa už s tým novým poriadkom, a že len hlúpi farári a kapláni náboženstvo miešajú do politiky.

Niet divu. Noví opravdiví kresťania neposlúchajú našich biskupov a ich slová za „figel, huncútstvo a podľúlož“ vyhlasujú. Ich pápežom je minister, ich biskupmi sú fõišpáni, ich dekanmi sú slúžnovci a ich farármi sú notári. Len to je chyba, že cirkev tých nových opravdivých kresťanov založil nie Kristus, lež anjel s rožkami, ktorému zpod plundri vykúka kopyto. Preto je ich kostolom krčma, ich sviatostami sú masné pensie a ich všetcia svätí sú predsedovia volby. Títo všetcia svätí im pomáhajú a anjel s rožkami im tisne.

Mnohých podarí sa im oklamať, lebo „ľud nemá potrebného rozhľadu, poznať tie novotiny, ktoré so starostlivým prikrývaním ich škodlivosti uvádzané bývajú.“ Takto písal jágerský arcibiskup.

POLITICKÉ CHÝRY.

Varínska volba. Potvrďujúce výbory snemu najnovšie potvrdily volbu jágerskú a trnavskú. Však vieme, že u nás všetko potvrdí sa spravdливо, čo v záujme liberálnej strany leží. Tým viac nápadné je teda, že chýrnu varínsku volbu ešte na teraz nepotvrdili, lež nové vyšetrovanie nariadili. Hovorilo sa,

že varínsky „vyvolený“ vyslanec Alexander Šipeky nedočká výsledok nového vyšetrovania, lež že zažakuje za „dôveru“ okresu, ktorá vraj na mnoho tisíc zl. stála. Asnaď pán Šipeky obáva sa, že pri vyšetrovaní rozličné krásne veci vyjdú na javo. Zajímavé je, že liberáli zastávajú a bránia chceli varínsku volbu i s tým, že ľudová strana búrila vraj, ponevác hlavného slúžneho pomenovať opovážila sa — „strakou“. Žilinský pravotár Stern na obranu volby rozličné osvedčenia voličov priniesol. Najkrajšie je, že slovenskí voličia z Lisice podpísali kr. notárovi Ringovi, ekzekútorovi Garaimu a slúžnemu Ignácovi Radovi maďarské osvedčenie, v ktorom udajne celkom inšie stálo, jako čo im liberáli vysvetlovali. O tomto vyprával pravotár A. Günther pred výborom snemu a predstrel nové osvedčenie Lisičanov, v ktorom osvedčujú sa, že oni dľa reči liberálov nič inšie nepodpísali len to, že dostali falošné cedulky. Jestli teda dačo inšie stojí tam, oni podpis svoj odvolávajú. Podobne osvedčili sa i voličia z Belej. Z tohoto učia sa môžu slovenskí voličia, aby najväčší pozor dávali, keď liberálom dačo podpisujú. Spomenieme ešte, že liberáli i také osvedčenie priniesli, dľa ktorého ľudovi voličia preto vraj nechceli hlasovať, ponevác vraj nedostali tých 6 zl., ktoré im pápež poslal. — Hľa, jakou zbraňou bojujú liberáli.

Nechcel prisahu počúvať. Vyslanec Vilhelm Boda — ako „B. T.“ písal v č. 15. — prisahu skladal v snemovni 14. dec., keď bol za úda potvrdujúceho výboru vyvolený. Celý snem hore vstal pri prisahu, len staručký ablegát Jozef Madarász uchodil von. „Ty uchodíš?“ pýtali sa ho. „Nebol som nikdy komediantom“ odpovedal starý pán, „a nik neberie to za vážnu vec.“ Nuž, čo poviete na to? Či teda prisaha len komédiou je v snemovni? Ktorí sú teda tí komedianti?

Dobytčia soľ. Po mnohoročnom sľubovaní na naliehanie opposície odhodlala sa vláda predstrel návrh zákona o dobytčej soli. Lenže minister hospodárstva nechcel prijať návrh vyslanca Brázaya, ktorý žiadal, aby vláda predávala hospodárom dobytčiu soľ za tú istú cenu, koľko stojí jej vystavenie. Štát mal by vraj menej dôchodkov, keby tá soľ lacnejšia bola. „Treba daň vyhodit' na bursu!“ zakričal ktosi z opposície. Minister vyhovárať sa, že ani to by nepomáhalo. Jeden ľudový vyslanec odporúčať sa ministromi takto: „Ba len nás poverte, aby sme my vmerali tú daň na bursianerov (kapitalistov špekulantov!)“ Hlučný smiech nastal v snemovni na tento dobrý nápad vyslanca ľudovej strany.

Usilovnosť liberálov. Nedávno pekny prípad udal sa v snemovni. Liberálny vyslanec guido Bauszern predstrel mal vývod účty skúmajúceho výboru. Všade ho hladali, ale ho nebolo, ba ani jedného-jediného člena toho výboru nebolo v snemovni, nasledkom čoho nemal kto predložiť zprávu snemovni. A liberáli predsa vždy chvália sa, že usilovno pracujú v tichosti za vlast' a dobro krajiny.

Nechcú rečníť nadarmo. Liberálov veľmi zamrzelo, keď strana Apponyho osvedčila sa v snemovni, že teraz pri pojednávaní krajinského rozpočtu nebude rečníť. Vyslanec Horánszky v mene opposície Apponyho len pár slovami oznámil snemovni, že v takom sneme, jako máme teraz, nenie hodno múdrymi dôkazmi vystúpiť, ponevác nepeknyým spôsobom sverbovaná väčšina nič nedbá na reči a dôkazy opposície. Pojednávanie rozpočtu po iné roky dlho

trvalo, a teraz to pojde bez reči opposície tak rýchlo, že sa liberáli obávajú, že snem nebude mať čo robiť. „Bud. Hirlap“ písal, že vláda, tak sa zdá, bola by rada, keby opposícia rečnila. Je to veru do smiechu. Keď opposícia mnoho reční, liberáli ponosujú sa, že pre dlhé reči a márnenie času nemôže sa nič previesť. Teraz ale, keď opposícia nadarmo nechce sa unúvať a rečniť, liberáli sťažujú sa, že opposícia nechce pracovať za vlasť. Či tak, či inak, len liberáli musia mať pravdu.

Krajinský snem.

13. jan. Prvým rečníkom zasadnutia bol ľudový vyslanec dr. Fr. Major. Skoro celú hodinu rečnil. V dobre rozmyslenej reči svojej bránil ľudovú stranu proti liberálnym pomluviam. Dokázal, že ľudová strana len slovom bojovala, a ľud z presvedčenia hrnul sa pod jej zástavu. Ľud nebol fanatisovaný, zdivený, lež oduševnený a vyhýbal výstupkom. Reč tohoto výborného ľudového vyslanca dobre pošteklila liberálov, keď na oči vyhodil im, že liberáli tak pomahajú ľudu, jako ten lekár, ktorý odrezal nohu človekovi, miesto toho, že by bol trň vyňal z nohy. Aj o volebných výčinoch rečnil. Dokázal, že v Čáktorni peňazné ústavy kortešovali na liberálov, keď sporitelne vypovedaly požičky ľudovým voličom. Vyprával o biede menších hospodárov, o ktorých liberáli dlhé roky nič sa nestarali a len fabriky podporovali. Predložil tie spôsoby, ktorými odpomôcť mohlo by sa biede roľníctva. Odporúčal úverkové, potravné a skladné spolky. Spomenul smutné pomery robotníkov a sluhov. Vláda len žandarmi chce prekaziť vystahovanie sa z krajiny, lež príčinu biedy neusiluje sa odstrániť, ba prehliada kadejakým cudzím šplhavcom, keď zaplavujú a vyciciavajú krajinu. Žiadal ďalej, aby daň pozemková umenšená bola, aby na bursianerov a kapitalistov daň vyhodená bola, aby termínové kšesty so zbožím a plodmi prestaly, aby sa roľnícko-hospodárske školy zakladaly. Konečne predstavil príčinu nepokoja medzi ľuďom. Rečnil, že nebude pokoja v politike a v spoločenskom živote, kým revízia (premenenie) tých nových cirkevno-politických zákonov nebude prevedená. Vláda vtedy nepýtala sa ľud, či žiada si tie nové zákony. Ľud žiadal si nie civilné manželstvo, nie matriky, lež dobrú správu, úctu oproti zákonu, spravodlivosť z hora, a potom treba bolo ľudu chleba. (Tak jest! ozývalo sa v laviciach ľudovej strany).

Znamenitú reč svoju dokončil Fr. Major s tým, že nedôveru svoju vyslovil vláde. Rozpočet prijal vo všeobecnosti, lež pri pojednávaní dôvery neodhlasuje ho vláde.

Reč Fr. Majora svedčí, že ľudoví vyslanci svedomito plnia na sneme povinnosť svoju a že nielen o náboženstve, lež i roľníckych, hospodárskych a robotníckych otázkach rečia. Po reči Majora minister Wlassics obnovil svoje obžaloby oproti ľudovej strane; farári vraj búril, lež meno ani jedného farára nechcel spomenúť. Liberáli vždy len o akýchsi buričoch trepú, lež meno ani jedného buriča neprednesú. Rečnili potom Julius Werner liberál, gróf Alexander Benyovszky koššúthista, Jozef Kristóffy liberál. Tento chválil vládu, že národu dáva nie slávu minulosti, na čo Polónyi zakričal, že vláda rozdáva masné kúsky. Na konci zasadnutia Fraňo Šima interpelloval ministrov ohľadom

prechmatov hlavného župana čongrádskeho Vadnayho, ktorý nadužíval úradnú moc svoju, keď 4. dec. v noci dal chytiť od žandárov v Szenteši pravoslávneho kňaza Pandoviča a školského predsedu Buriána. Či panuje v Uhorsku rovnoprávnosť? pýtal sa Šima. (Ale čo by! kričali lavičiaci).

14. jan. Prvý rečník bol zase vyslanec ľudovej strany, Rudolf Páder. Vtipnú reč predniesol, s ktorou veľmi pošteklil liberálov, zvláštne keď čítal novoročný list jágerského arcibiskupa, v ktorom arcibiskup, na ktorého pyšni boli i liberáli, napomína kňazov svojich, aby veriacich poučovali o tých klamstvách a lžách, s ktorými prikrývajú sa nápady proti náboženstvu a cirkvi. Liberáli nič nemohli povedať, keď i listom týmto dokázalo sa, že tie nové zákony urážlivé sú pre náboženstvo. Liberáli veľmi hniezdili sa, keď Páder odvolával sa na pápeža, na prímaša, i na spoločný list biskupov našich, i na ten prípis biskupov, v ktorom obrátili sa na kráľa a na vládu, poukazujúc na škodlivosť tých nových zákonov. Jestli teda dakto tvrdí, že tie nové zákony neškodia náboženstvu, ten obviňuje pápeža, biskupov i jágerského arcibiskupa, že nerozumejú sa do vecí náboženstva. Liberáli pajedili sa na tieto zrejmé dôkazy. Pajedil sa i minister Wlassics, keď ho Páder prosil, aby pomenoval a zažaloval tých kňazov, ktorí vyhrážali vraj, že nebudú krstiť a sponovať liberálov. Ani to sa nepáčilo liberálom, keď ľudový vyslanec veľké farchy a dane ľudu spomínal, ktoré obracajú sa na masné pensie 4 a 8 tisíc zlatých, a to takým pánom, ktorí sú ešte mladí a práce schopní, a ktorí pri tom ešte i inší plat fahajú; potom na nepotrebné veci, na matriky, milióny sa vyhadzujú, lež nepamätá sa na roľníkov, remeselníkov, a učiteľom oči vykáľajú s biednym platom.

Po výbornej reči Pádera zase liberál Lévy chválil kossuthistov, Bernády liberál napádal apponyistov, že prečo nechcú rečniť. Pichler kossuthista napádal Bernádyho, ktorý pred voľbou dvoma týždňami ešte ku neodvislej strane patril a zrazu liberálom zostal. Bernády sa bránil, ale sa mu celý rad opposície do očí smial. Ku koncu zase ľudový Ján Asbóth rečnil s obyčajnou svojou vtipnosťou. Povedal, že u nás odstrániť a pošliapať usilujú sa kresťanský štát. Dokázal, že liberáli sú reakcionári (zpiatočníci), ponač umenšujú počet voličov tak, že r. 1848. bolo v Uhorsku 2 milióny voličov, a teraz nie ich ani 1 milión. To sú čierni zpiatočníci, čo takto umenšujú voličov, ale nie sú priatelia pokroku. Liberálom nepáčilo sa toto dokázanie ich pokroku.

Na konci zasadnutia minister Perczel predostrel výkaz útrat na udržiavanie nových matrik. Z toho výkazu vidno, že nové matriky o mnoho viac stoja, než liberáli sľubovali. Štát platí na matriky na 1 milión a mimo toho stolice a obce do 540 tisíc zl. ešte doplácajú. A koľko toho ešte bude?

15. jan. V dnešnom zasadnutí po rečiach Polcznera kossuthistu a ministra financií Lukácsa vtipnú a duchaplnú reč predniesol zase ľudový vyslanec Anton Mócsy. Odvolával sa na Belgicko a iné štáty, v ktorých počet voličov vždy viac a viac dvíha sa, len u nás upáda, a to má byť pokrok. Kossuthistom spomínal, že s vládou bratričkovali. O 2 milióny viac bude výdavkov. Rozpočet vlády má mnohé chyby, jako tá rapavá nevesta cigáňa, ktorej každý videl rapiny, len cigáň nie. Umenšenie voličov zrejmo dokazuje, že Uhorsko do biedy a chudoby upáda, lebo ináč prečo je vždy menej voličov? U nás kapitalisti

sú podporovaní na škodu priemiselníkov. Nedelný odpočinok od práce len krčmárom slúži k osohu, lebo len popoludní predpisuje sa prestávka práce a pod službami božími pracuje sa i v nedeľu, preto mravnosť robotníkov upáda. Dobrý kresťan neomylné je i dobrým vlastencom. Ľudová strana hájiť chce dávne cnosti Uhorska, vernosť k Bohu a kráľovi.

16. jan. Alex Győry a Peter Marjai, obidva kossuthisti rečnili na začiatku zasadnutia. Obrátili sa nielen proti vláde, lež i proti ľudovej strane. Potom stalo sa v snemovni to, že kanoník ostrihomský Fraňo Komlóssy, vyslanec bezstranný okresu stupavského, ostro vystúpil proti ľudovej strane. Teda kanoník, bojuje divoko proti ľudovým. Noviny „Alkotmány“ č. 15. priniesly reč jeho, a písaly, že také luhaniny a pomlúvania metal pán kanoník na ľudovú stranu, jako bárs ktorý ostatný liberál. Liberáli a kossuthisti divoko skákali od radosti, keď počuli pána kanoníka na ľudových šprihať. Lenže s druhých strán ostré výkriky padaly na kanoníka, ktorý predtým čo antisemita v snemovni židov napádal a teraz napáda kňazov. Kňaz, kanoník proti kňazom. To sa páčilo čertovský liberálom a židom. Teraz ho židia chvália, lež čo antisemitu ho vysmievali. Jeden vyslanec (nie ľudový) zakričal pod rečou kanoníka: Pfuj! Druhý zase povedal pánu kanoníkovi: „Hanbi sa!“ Kričali mu do reči: „biskupom chce byť!“ „Alkotmány“ píše, že pán kanoník pokazil si biskupskú infulu s jeho nemúdrou rečou. Kňazom je a nevie vraj „ani počiatky theologie“. Jako vraj mohol by byť biskupom, ktorý za včasnú drží revíziu nových zákonov. Komlóssy vraj poďakovať sa chcel za kantoniu, zaprel minulosť svoju, také veci pohovoril, ktoré vraj mohli by vyjsť z úst Mórica Mezeiho (žida), ale od Komlóssyho sú zradou a pomlúvou. Ľudová strana vraj búri. Nuž a keď bol Komlóssy antisemitom, vtedy nebúril? „Keď v Senici, Keceli, v Duna-szerdahelyi búril, či pokoj napomáhal?“ Ľud vraj netreba búriť a do politiky miešať. Takto rozmýšľajú o právach ľudu i liberáli. Preto liberáli skoro z kože vyskočili, keď pán kanoník šprihal na ľudovú stranu. Ba či pán kanoník bude ozaj tým biskupom?

Na konci zasadnutia gróf Apponyi interpeloval v otázke obecnej volby v Jaszberénye, kde do mestských úradov „vymenovali“ vraj, ale nevolili. Jednoho „vyvolili“ tak do mestskej rady, trebárs ten istý „radný“ čítať a písať nevie.

Inkvisícia proti varínskej volbe.

Známo je, že v mene voličov ľudovej stránky tohoto okresu jedonásť voličov proti volbe varínskej cestou pána Dr. Günther buda-pešianskeho fiškála podalo peticiu tojest žalobu, aby volba táto na ablegátskej tabuli znivočená, nová naridená a všetké útraty vynahradené boly.

Bežúceho roku dňa 12. a 13. januára žaloba táto bola aj pojednávaná. Volbu varínsku jednoducho za dobrú a platnú vyhlásiť predsa sa neopovážili, lež s väčšinou hlasov uzavreli, aby sa išlo na tvár miesta a tam aby sa na následovné punkta vyšetrovanie prekonalo:

1. Či vyzvanie volebného predsedu ohľadom poriadku a zaopatrenia si certifikátov v každej obci bolo takým spôsobom a v takom čase obecenstvu na vedomie dané, že každý volič mohol mať o ňom vedomosť a mohol si ešte za včasu svoj certifikát zaopatriť?

2. Jakým spôsobom mohly sa dostať medzi voličov okrem predsedu vydaných aj iné certifikáty?

3. Či bol aj taký pád, žeby notár voličom, keď si svoj certifikát od neho žiadali, nebol by ho chcel vydať alebo v čase tomto z domu sa zdaliac, takto bol by voličov prehnal?

4. Či je pravda, že k vojanskému kordonu vyslatí riaditelia súdili nad pravoplatnosťou certifikátov a či od nich záviselo, že koho majú pustiť cez kordon?

5. Či boly také poriadky, dľa ktorých voličia, či už mali certifikáty, či nie, pred volebnú komissiu k hlasovaniu sa dostať nemohli?

6. Či je pravda, že predseda volby počas volby to svoje narídenie, že cez kordon len s certifikátami voličia sa prepúšťajú môžu, odvolal a jestli áno, v jakom čase a jakým spôsobom to bolo voličom na vedomie dané?

Konečne, či toto ostatné nariadenie predsedu do života bolo uvedené a jako?

Toto sú tie punkta, na ktoré na tvár miestnosti vyšetrovanie je narídené.

Vyzívame teda Vás, utrápení voličia okresu kysúc-novomestského-varínského, ktorí ste vo Varíne na volbe boli a práva vašeho olúpení, žeby ste pod prísahu a svedomito, keď sem k nám tí páni na inkvisiciu prídu, nielen ohľadom týchto punktov, ale aj všetko to do protokolla udali, čo ste skusili a videli a nikoho nešanojte, keď Vás oni tam tiež nešanovali, nech sa už tá pravda ukáže ráz!

Počúvame, že Šipeky nedočká výsledok vyšetrovania, ale že poďakuje. — Nám je to jedno, nech si urobí jako vie a chce, my len zrušenie tej špatnej volby a prísne potrestanie utlačiteľov nášeho volebného práva žiadame a žiadať budeme. — Servus vyšetrovanie! x.

Preč s Kristom.

Židia naši vždy zostávajú smelšími. Následkom recepcie počínajú im rohy rôst, a to veľmi tuho.

Nedávno okresní predsedovia židovskí shromaždenie vydržovali v Budapešti. Medzi iným židia porobili si poriadky, aby od štátu väčšiu podporu obsiahli pre židovské cirkevné ciele a na podporovanie rabínov. Dosavád na cirkevné ciele židia vyznačené mali 5000 zl. štátnej

podpory, pre rabínov ale vykázané mali 3000 zl. na podporu.

Následkom civilneho manželstva aj rabíni vraj utrpeli škodu na dôchodkoch svojich. Preto teraz židia uzavreli, obrátili sa na ministra náboženstva, aby povýšil krajiniskú pomoc nielen na židovské cirkevné ciele, lež aj aby väčšiu podporu udelil rabinom.

Toto je teda prvá žiadosť našich recipovateľných vlastencov.

Druhá, trošku už smelšia žiadosť predostrená bola tiež na ministra náboženstva a výučby. Túto druhú žiadosť židovskú predostrel ministrom akýsi Isidor Kohn, obyvateľ budapeštiansky.

Tento pán žid sťažoval sa pred ministrom, že v jednej gymnasiálnej škole budapeštianskej židovské deti musia sa učiť a čítať z takých knížiek, v ktorých vraj hemžia sa mená apoštolov a Krista. Toto vraj uráža židovských žiakov, keď musia čítať také čítanky, kde stojí meno Krista, jako „nášho Pána.“ Preto pán Isidor Kohn písal na ministra, že on chce vychovať svoje deti za dobrých Maďarov a vlastencov, ale chce, aby zostali židmi, a veľmi ho vraj uráža, keď počúva, že sa učia deti jeho verš, v ktorom spomínajú „nášho Krista Pána.“ „Mne je nie pánom Kristus, ani mojím deťom.“ Takto píše Isidor Kohn a žiada, aby napísané boly také čítanky, ktoré zodpovedajú duchu času.

Pán Isidor Kohn ďalej i to žiadal od ministra, aby katolícke náboženstvo tak sa vyučovalo, žeby židovské deti nemusely von vychodiť zo školy, teda aby buď na začiatku, alebo na konci vyučovania prednášalo sa náboženstvo.

Minister prijal ponosu pána žida a zaslal ju profesorom, učiteľom patričnej školy, na ktorú sa Isidor Kohn ponosoval. Avšak profesori ako kresťania s pohoršením prijali dopis ministra a nechceli ho ani pojednávať, ponevác vraj minister urazil sbor profesorov, keď žalobu žida prijal a profesorom ju odoslal.

Nuž vidíme, že židia vždy s novými a smelšími žiadosťami vystupujú. Dobre vedía, že teraz kto je pánom v Uhorsku. Nielen pre rabínov svojich väčšiu podporu žiadajú, lež nepáči sa im v školských čítankách ani meno Krista. Preč s Kristom zo školských kníh, to je ich najnovšia žiadosť. Kristus uráža židovské deti.

Kam to ešte príjde s nami? Dnes-zajtra asnáď urážať budú židov i kríže v cintoríne, alebo kríže pri cestách. Urážať ich môže ľahko každý kresťanský pohrab alebo processia, ponevác sa vtedy kríž nosí verejne. Vo Francúz-

sku už nesvobodno verejno processie vykonávať. Z mnohých hrobitovov odstránené boly tam i kríže. Toto je ten „duch času,“ ktorý i v Uhorsku chcel by zavládnuť. O tomto prúde, zo Západu nám hroziacom, hovoril arcibiskup ostrihomský, keď riekol, že „so slzavými očima dívať sa musíme do budúcnosti.“ x.

Velký
„Křestanský kalendár
ľudovej strany“
na rok 1897.

sa môže dostať za 30 krajciarov u
Františa Bleszkány, Budapešť, VIII.
Mária-Tereziatér. 9.

Po každých 10 výtiskoch sa dá
jedon čo prídavok. Poštové útraty
my zaokrývame.

Pri potôčku.

*Chodím, blúdím v tráve u potôčka
Zapantaný v kúzle rôznych dúm.
Bystrá vlnka žblnká, hlestí, ločka,
Vôkol šibú modrých kvietok očká,
S listím vrb sa ihrá jemný šum.*

*Pod nohou mi vrzdí datelinka,
Nad hlavou mi bzučí bodrý čmel.
Vôňou sa mi vdači konvalinka,
Štebotom ma víta pestrá pinka,
Ach kde bych len tolko krásy črel?*

*V bielom toku plujú zlaté rybky,
Z kra slávička žiaľny znie hlahol.
S jelše konár kýva na mňa hybký,
Tam ma chládok vábi bujnejšej lípky,
Bych do jeho svieže si ľahol.*

*Položím sa v tónu ratolestí
Pod čarovným, jasným blankytom.
V blízkej hórke srnka stvára lasti,
Hor k nebesiam škorván cestu klestí,
Boha chváli zvučným varitom.*

*Na susednom kopci devy šumne
Sta tie víly nótia, výskajú.
Milá pieseň kradmo letí ku mne,
Tlumoči mi chóru city dumne,
Sladkého ma uspi do taju.*

*Ach Bože môj! ako živé všetko,
Kým trvá jar, prúdi krv, mladost.
No keď žítia zmizne jar i lietko,
Skrblá jeseň blaha púšťa riedko,
Minie rozkoš, zmrzne slasť, radosť.*

Pipuškin.

Človek mieni, Pán Boh mení.

Napísal: *Moravan.*

— Povedka z budúcnosti. —
(Dokončenie).

Nové továrne nastaly v našom okolí, majitelia podzemkov a hôr jako osviečený pán barón Šateles, veľkomožný pán Móric Thimfeld kráľovský radca, a blahorodý pán Ignác Rosenblüm rytír rádu zajačej kože, všetko bohatí páni, ktorým celé naše okolie patrilo, nechali na svojich pántvách vystaviť veľké továrne, v ktorých pánski synkovia čo úradníci účinkovali, a náš ľud pracoval. Štefo Detvan nadarmo nechodil osem rokov v Bystrici a šesť v Pešti, ako prišiel domov, tak asi za dva mesiace sa dostal do továrne pána Thimfelda za písara, kde mal 400 zl. ročitého platu. Starý Detvan sa tomu tešil, veď aspoň je jeho syn zaopatrený.

Že by otcovi napomáhal, o tom ani slychu, veď pre pána je to priveľmi malý plat, ale aj to dobré, veď otec nemusí na neho už viac nakladať. Doma u rodičov býval, od otca je pravda, nič nepýtal, — a tak starý Detvan so synom Bohdanom, ktorý mal už štrnásť rokov, s dcérou Marinkou, tá mala osemnásť, a so ženou sa živoril. Bahdanko a Marinka mu pomáhali v polnej práci, a keď dlhov neubývalo, tak aspoň nepribývalo. Marinka bolo krásne dievča, čo by ju bol maliar namaľoval. Oči čierne čo noc, perny červené ako jahoda, líčka krásne, ako jablko, podstata vyšvihlá a krásy plná. Ktorýkoľvek mladík bol by si ju s tou najväčšou radosťou za manželku pojal.

Otec hovoril, že má dosť času, a nech čaká, kým príde nejaký statočný a zbožný sedliacky mladík.

Bohdan a Marinka len doma u rodičov pracovali, choc v zime bol by sa Detvanovi zošiel groš, a predsa ich nepustil do továrne pracovať. Tam je len pre jeho nedouka a pána miesto, ktorý i tak nemá čo na mravoch ztratit, tieto dve dietky chce zachovať v detinskej nevinnosti a jednoduchosti, jaká za jeho mladých časov panovala, keď ten ľud dobrý žil blažene a nevinné, ako dieťa v kolíske. Dobré vedel Detvan, jaké mravy tam panujú.

Boli ste už v takom meste, kde dievčence chodia do továrne? Tak pozrite len na jejich tvári a všetko budete vedieť. Kolkokrát tam prišlo pekné chudobné ale statočné dievča, a tam zanechalo statočnosť, krásu a čistotu. U nás to nebolo tiež ináč. Dostalo-li sa tam pekné dievča, vzdelaní pánkovia, medzi ktorými boli

mnohý s krivými nosami, dotiaľ na ňu dotierali, dotiaľ ju prenasledovali, dokiaľ jejím surovým náruživosťami nevyhovela, abo by nešťastiu vyhla, dokiaľ nezanechala továrňu, a rádnej s vdovicou matkou hladovala. Buď jedno, abo druhé si musela vyvoliť. Tak to bolo aj u nás. Hnusoby opisovať nechcem, žiaľ Bohu, tak to bolo, ako som to v krátkosti opisal.

Štefo nadarmo sa nepriučil takým mravom vo svete, aj tu bol on tiež dobrým polovníkom, čo na nevinné duše so svojimi jednako zmýšľajúcimi súdruhmi strieľal. Kolké stvorenia boli obetami jejich neprávosťi, to len ten vie, kto mal príležitosť, do takej továrne kuknúť. Medzi takýmito okolnosťami niet div, že starý Detvan Marinku a Bohdana nepustil do továrne a opovrhnul ten ošklivý groš, na ktorom zkáza duše voňala.

Je pravda, že vlastenecké noviny až do desiateho neba vychvalovali pánov továrníkov čo dobrých vlastencov a srdcoplených ľudomilov. Len že tie noviny, ako posiaľ, tak aj teraz, nezastávaly zájem ľudu, ale tých čo ich mali v ruke, totižto zájem továrníkov a bankárov. Pán Šateles, Thimfeld atď. boli chyreční vlastenci. V jejich továrňach, tak ako aj v štátných tabákových pod pokutou bolo zakázané slovenský sa shovárať. Keď sa nektorý v jeho materínskej reči ozval, hneď platil peňažitú pokutu, ktorú mu z platu ztrhli. S týmto nakladaním vraj rozširovali svetu a povzbudzovali vlastenecký cit, a páni továrníci si získali vlastenecké zásluhy, ktoré s krížom a diplomom odmeňovala slavná vláda (poklona.) Štefo tiež čo dobrý vlastenec stále pracoval, by vlastenecké mravy a city sa rozširovaly.

Marinka ako od sveta oddialený kvietok sa ľúbežne rozvíjala. Blažene žila v kruhu nábožných rodičov, a keď sa otec so zapotenu tvárou z polnej práci navrátil, s čarovným usmevom, anjelským hlasom a láskoplným vábením utierala pot z jeho tvári a oblahčila farchu, čo mu srdco tlačilo. V nevinnosti vyrastla ako tá kláštorská ruža, ktorá okolo seba nič iného nevidí len pannenské, čisté srdca. Utešené stvorenie, jaké len naše hory sú v stave dochovať, čisté srdce, ako by ho len ranejšia rosička polievala. Láska uprimná a čistá vodrala sa ukradomky do jej srdca. Milovala šuhaja, ktorého naše skvelé lazy vchovaly, ktorý nie v beznáboženských školách, ale v lone matky prírody vzbudil v sebe tie najútlejšie city zbožnosti a lásky. Milo Adamčík bol ten šťastlivý šuhaj, pevný ako tie buky, medzi ktorými vyrástol, smelý ako orol, čo na skalách svoje hniezdo ujistil; jednoduchý chlapík, ale citoplný, pracovitý a zmužilý. On mal byť s Marinkou šťastný. Keď tak pod večerom sedel pri Marinke, písal zvučné piesne na fujare, nebolo blaženejšieho človeka, ako tí mladí ľudia boli. Ruka v ruke sedeli a víli rozvrchy o blaženej budúcnosti. Marinka keď tak nekdy na tie nebeské hviezdičky pozrela, smutno preriekla: „Milko, viď, tá hviezda čo teraz padla, bola hviezda mojeho šťastia,“ a zarmútila sa. Milko ju temno pritisol, a sladko odvetil: „Neboj sa drahá, moje pevné ruky odvratia od teba všetko nešťastie. Boh mi dal sily, a tie upotrebím, by som ťa blaženou videl.“ Potom rozprávali o budúcnosti, jak blaženo im bude, keď vzdialení od sveta na lazoch len pre seba budú žiť. Marinka a Milo sladko snievali, len že človek mieni, Pán Boh mení.

Obyčajne tak to býva, že nenie dosť na jednom križi, s ktorým Boh človeka navštíví, pripojí sa ku tomu aj druhý. Čo má človek robiť? Nepomôže si. On je sluha, a Boh je pán, a preto musí sa podrobiť

vôli božej a so spokojnosťou snášať križe, s ktorými Všemohúci chce skúmať jeho úprimnosť a lásku.

Veľký križ mal Detvan v jeho synovi Štefovi: Srdco ho bolelo, keď videl, jak bezbožný život vedie, ako sa potuluje po nocách so svojíma súdruhmi, a ako zdiera, čo zbojník, kvety nevinnosti. Ktorý nábožný rodič by nezaplakal nad zkárou dieťaťa, ku ktorému prospechu toľké obety priniesol? Boh Všemohúci chcel jeho dôveru viacej skusiť, chcel vedieť, či v tom najväčšom nešťastíu, neztratí lásku ku nemu?

Jedon pekný jarný deň išol Detvan so synom a ženou na lazy, by si valachov pozrel a jarnú prácu vykonal. Marinka bola sama doma, by domácnosť opatrla a Štefovi obed prichystala. Štefu jeho súdruhovia, páni písari, často navštívili. Marinka, keď ich len zazrela, utekala, bo vedela jaké náruživé a besné duše sú schované pod tými pánskymi šatami. Vnútorň strach cítila, kedykoľvek Bernát Grün a Oskár Víg, písari to z továrne Thimfeldovej a Štefovi priatelia sa dostavili. Už z očí im nebolo nič dobrého vidno. Tie jejich bezmravné reči, s ktorými na dievča dotierali, tie samopašné a hnusné žarty, tú najväčšiu ošklivosť vzbudili v jej srdci.

V spomenutý deň, keď Marinka bola sama doma, prišli a hľadali Štefu, o ktorom dobre vedeli, že nenie doma, ale že išol s druhými súdruhmi na výlet. Dievča, ako ich zazre, nastraší sa a jednoducho odvetí, že niet ho doma. Len že naši bravovia neprišli preto. Páčilo sa im dievča a znajúc okolnosti, mysleli si, že dnes prídu ku šťastiu. Začnú sa jej lichotiť, pekné reči rozprávať, a vidiac, že takým spôsobom nezvífazia, tie dravé zvery v ľudskom tele dopustia sa tej najbezbožnejšej nepravosti, s násilnosťou zlomia kvietok, čo rodičia ako ratoleš opatrovali. Lalia nevinná leží bezseba, lotry kráčajú ďalej, a vzdelaný a vlastenecký svet sa im klania, s usmeškom preriekajú, čo záleží na tom sedliackom stvorení, veď je ich i tak dosť.

Ktože opíše bolasť a trápenia rodičov, ktorý zanechali doma štebotavé dieťa, a našli skormútené, zvädlé, choré stvorenie. Otec si vlasy trhal, matka chudera padla na zem, aby viac nestala. Od žiaľu mrtvica ju ranila, tak že ju do posteľe museli položiť. Dcéra i matka ležia, otec zalamuje rukáma. Bohdan horko narieka.

Z rána príde domov aj Štefo, a keď zazre tie živé mrtvoly, ako by mu srdco prebodnul, vzkrikne, až sa pol mesta ozve. Detinská a braterská láska sa v srdci jeho prebudí. Pri všetkých svojích zlých vlastnosťach, preda miloval matku, a tú štebotnú sestričku, veď ony byly, čo ho pred otcovým hnevom hájily, čo sa za neho toľko modlili, čo ho od zlej cesty s tou najväčšou láskou odťahovaly. City, ktoré božia ruka do srdca vstúpila, ani nemravnosť, ani bohaprázdnosť, ani osvietený svet nebol v stave vykorení. Bujná krv detvanská hnala sa mu do hlavy, srdco silno tlklo, a čo zbesnený beží do továrne, by tých lotrov na otázku vzál, by im ukázal jaká krv tečie v žilách detvanských.

Než by do továrne vstúpil, stretne sa s továrnikom Thimfeldom, s rozhorčenou tvárou s vzteklymi slovami rozpovie ukrutnú udalosť, načo Thimfeld len toľko riekne: »Milý Detvan! či ste vy tiež nespáchal v mojej továrne tomuto podobné skutky? Veď vaša sestra, bola tiež len také sprosté sedliacke dievčisko ako iné. Nenie hodno sa nad tým na toľko rozhorčiť.« Štefo zbledne, zubami zasekne a strašne zahreší. »Len idte domov,« odvetí Thimfeld, »dobro sa vyspíte, a

ak od vašeho úmyslu neodstúpíte, tak vás viac do továrne nepripustím, vypoviem vám.«

Štefo je pán, po pánsky chce pojednávať a vyze tých bravov na súboj. Len že tak zvaní sekundanti čili svedkovia súboju vyrieknu, že pre takú maličkosť pán Grün a Víg niesú povinní dať zadosťučinenie. Pán Thimfeld ale Štefovi jednoducho vypovedal, ba ako hovoril, »takej slovenskej bagáže nepotrebuje, a Detvan, keď by si aj desať krát preinakšiel meno, preda ostane len slovenským chrapúňom.«

Štefo sedel od tých čias doma pri posteli milých umierajúcich. Matka chudera ako ľahla, ani viac nestala. Posilnená s najsvätejším telom Pána navrátila dušu Všemohúcemu, z ktorého ruky ju prijala. Smutno kráča za rakvou predrahej matky, teraz začítal čo ztratil v nej, zemského anjela, ktorý ho opatroval a miloval. Jako by bol rád, keď by ten mladý vek sa navrátil. Pri smrtelnej posteli kľaknúc so smutným hlasom zvolal: Mamička! neopúšťajte ma, veď ja budem dobrým synom. Matko pre Boha odpusťte, nebol som ja zlým, ale beznáboženská škola ma zničila. Bol som aj ja dobré dieťa, kým som s vami do kostola chodieval. Mamička ostaňte tu, veď spolu budeme zase chodiť, odpusťte drahá, odpusťte!»

Tvár jeho klesla na ruky matkine. A ona povzdvihla oči ku nebesiam, prehovorí už nemohla, a le slzy v očiach byly dôkazom že odpustí. Z tých slzy čítal syn, že matka ho aj teraz v posledných okamihoch miluje. Tie slzy krajšie hovorily, ako chýrečný rečníci, a preborily tvrdú kôru, ktorá srdce Štefovo obvíjala. Dávno to bolo, keď Štefo s matkou kľaknúc sa modlil. Jaký bol blažený, keď Marinke predriekával. Otčenáš. Desať rokov tomu čo sa už nemodlil, teraz skormútený padne na zem, otvorí ústa, a modlí sa. A keď to najvzrejšie srdce prestalo tlct, on ešte vždy kľací pri posteli a volá; »mamička odpusťte!« Z rázu, ako by mu z nebies hlas privolával, vstane, zmuží, premôže sa a so smutnou tvárou ale s obľahčením srdcom odprevádza rakev, v ktorej drahá matka odpočívala.

III.

Smutné doby nastali u Detvanov. Pán Abrahám a Áron z razu požadovali, by Detvan dlžobu zaplatil. Odkiaľ a z čoho? Pohrab manželky mnoho útrat mu narobil, a Marinkina choroba tiež mnoho koštuje. Chudera vädne očividmo; ružičky sa potratily z líček, a pekná okruhlá tvár schudla, len tie čierne oči svietia ako v prepasti ležiace drahokamene. Piesne umlky, fažko hovorí často, pokašľava, a kedy-tedy zjaví sa krvavý vlásik na perniach, ba keď trochu krvy vyhádze, aj sa jej uľahčí. Lekáry krutia hlavou, Štefo ale hovorí, že to budú suchotiny. Službu už on nehľadá, už má dosť tej vzdelanej vlasteneckej zberby. Hej! nové myšlienky sa krážuju v jeho hlave. Teraz už sám vidí, jak ďaleko ten ubohý ľud zaviedli. Rakev matky vzbudila v ňom zaspalé city náboženstva, teraz keď sedí pri posteli ubohej Marinky, keď rozváži svoje polozenie, keď si pomyslí jak slobodne a hrdo kráčajú tí lotry, čo pokoj nevinnéj rodinky pobúrili, ktorí ako zbojníci nie len telo ale aj dušu usmrtili, zahorela v ňom láska ku národu, k tomu národu, ktorí on posiaľ, ako vôbec naši pánsky odrodilci, len potupoval, hanil, na posmech mal; príjemno zahučala mu v ušiach tá reč, ktorá sa od dobrej matinky učil, a z ktorej posiaľ len žarty robil, nehanbil sa viac za ten jednoduchý, dobrosrdečný a statočný národ, s ktorého pochádzal, otec s jeho krp-

cami a halenkou bol mu milším, ako tí z vonku s lakom, z ňútra hnusobou ozdobení páni.

Grün a Víg si veselo vykračovali, a vo vzdelaných spoločnostiach sa chutno smiali tomu dobrému žartu. Detvan ich zažaloval, len že svedkov nebolo, a tak ich len na desať zlatých pokuty odsúdili. Prečo by oni za taký pánsky žart, takú maličkosť nezaplatili?

Detvanovi ale pán Abrahám a Áron popredali všetko čo len mal v mestečku, len jeden salaš na lazoch mu ostal aj s prípadnosťami, kam sa s ubiedenou rodinkou utiahol. Zimu tak chudobno prežili tam oddialení od sveta. Marinka len vädla, Štefo sedel pri nej a rozprával jej o krásnejšej budúcnosti.

Vrba je len vrba, a keď ju aj zotnú, ona predsa rastie a vyháňa, riekaval, veď aj nám dá Boh ešte lepšie časy. Vedel on dobre, že:

„Kde bujné v duši rastú zródy,
Tam pyramída vstáva slobody.“

Len že Marinka tie pekné časy už nedožila. Keď sa príroda k novému životu prebúdzala, keď zavznely hory veselým spevom vtákov, keď stromy kvety a listy rozvíjaly, Marinka tak tichučko, ako žila, v náručiu Štefovom usnula.

Na pohrabe nebolo mnoho ľudí. Štefo so smutnou tvárou sprevádzal rakev milej sestry. Slzy mu nepadaly, bo nebol v stave plakať, ale tým hroznejší výchor zúrila v jeho srdci. A keď prvá hruda padnú na rakev zahrnotala, ako zo sna prebudený, povzdvihne sa, tvár jeho sa začervena, zdvihne ruku ku nebesiam, a čo vztekľý vzkrikuje: „Marinka! brat tvoj ňa pomstí!“ Ukrutný hlas prenikne srdcia, hory zahučia ozvenou, ako by hrom uderil, ľudia sa križujú a so strachom sa ubierajú z cintorína. Štefo, ako besný, beží tiež domov, nehovorí ani slova, ale vidieť, aká bolášt ťuži jeho srdce. — Bohdan pasie ovce, otec ako bedar, predčasom zostaralý sa len ňahá po salaši.

Na tretí deň Štefo hodiac na ramena kabanicu, natiahnuc krpce, príde pred otca a riekne: „Milý tatík, viete, že tu už viacej nemôžem žiť. Maličkosť čo vám ostala, ani pre vás nenie dostatočná, já pojdem do sveta. Dal mi Boh dobré ruky, azda sa vyživím. Odpusťte mi otče, a tu horko začal plakať, previnil som sa proti Bohu a proti vám, ale veď aj Boh nám odpustí. Požehnajte vašeho nezdarného syna, azda mne to otcovské požehnanie, dodá pokoja, ktorý som posiaľ tu na zemi darmo hľadal!

Otec zaplače horko, obejmie syna, aj by viac hovoril, len že slzy mu udusia hlas, len tolko riekne: „Žehnaj ňa Boh dieťa moje, . . . a buď . . . buď šťastlivý.“

Smutné lúčenie, oba plačú, a Boh vie, či sa ešte tu na zemi stretnú. Chudák starý Detvan, čo že previnil, že ho Boh tak ňažko navštívil. On sa neprevinil, len že previnil sa národ, ktorý pravých vodcov odmrštil a ukrižoval, ktorý zapredal pri volbách svedomie, náboženstvo a národnosť. Hriechy praotcov, pokutuje Boh vo vnukoch. Za naše hriechy, budú trpeť potomci. Už by som mohol povedku aj dokončiť, načo opisovať smutné hlasy, čo horami tiahly. L'udu môj! teba Boh len k žialu stvoril. Plač len plač, veď azda tej najčistejšej vody tvojích očí vyrastie nekdy Spasiteľ a Vodca, ktorý oblahčí ňaruchy srdca tvojého, a žiale v radosť prevráti.

Prečítal som moju povedku ešte v rukopise mojemu súdruhovi, on ale smutným okom pozre na mňa a riekne, „brat drahý, opíš len to, čo sa stalo

so Štefom, azda aj čitatelia budú na to zvedaví.“ „Nuž dobre“ riekol som, „keď je neкто zvedaví, ten nech číta ďalej.“

Týždeň minul od tých čias čo Štefo odišol z domu. Z razu na Skliarovom sa ozve kričanie a hluk, ľudia bežia a čosi hľadajú. Delníci s Thimfeldovej továrne sú to. Grün a Víg písari ešte včera odpoludňa išli na prechádzku a posiaľ sa nevrátili. Pekné jarné odpoludňa chceli v prírode stráviť, a vybrali sa na Skliarovo. V noci neprišli, a už devať hodín, a predsa ich nieť. Delníkov pošle tovarník, by ich vyhľadali. Asi za dve hodiny aj ich našli. Grün ležal zastrelený pod stromom a Víg s rozfatou a krvácajúcou hlavou, ešte dýchal; keď zazrel ľudí pošeptal len tolko, „Detvan to zrobil“, a v tom vypustil dušu. Detvana hľadali, žandári behali, lež Detvana nieť, ako by ho čierna zem pohltla. Marinka! brat tvoj pomstí teba. Všetko hľadanie bolo darobné, Štefo sa ztratil. Dvoch súdruhov pochovali, ľudia za čas rozprávali o bratovej pomste, a potom aj oni umkli.

Už temer dva roky pominuly, Detvan sedí pred salašom so sklopenou hlavou, Bohdán píska na fujare smutné piesne. Zrazu príde listonoš, a prinesie list z ďaleka, Štefovo písmo. Oči starého Detvana sa zablesknú, s radosťou pritiskne ňahy ruky synovej k srdcu. Otvorí a číta, číta aj podnes.

Uverejním ten list, a od slova do slova ho opišem.

„Najmilejší otče! Syn váš prisahu zadržal. Požehnanie som žiadal od vás, to som prosil aj od Boha; odpustenie som hľadal, a v mojom srdci vrela pomsta. Nezanechal som pomstu Všemohúcemu, ktorí každému dľa jeho zásluhy odplatí, a preto zvolal som pomstu z nebies aj na seba. Keď som sa od vás, drahý otče odobral, neišiel som ďalej, len v noci ku hrobu matky a Marinky, chcel som sa aj od tých odlúčiť. Bár by som nebol rušil jejích večný pokoj. Srdco mi pomstou zahorelo. Nepojdem preč, kým tie nevinné duše nepomstím.“

Týždeň som čakal, až z razu na Skliarovom stretnem našich vrahov. Skríknem, strelím a Grün padne. Víg sa trasie, kľakne na kolena, o milosť prosí. „Modli sa loter“, volám na neho, „veď si kresťan, prišla tvoja poslednia hodina, smer sa s Bohom, pred neho pojdeš v tomto okamžení.“ On klačí, on, čo ako aj ja, vieru mal posiaľ na posmech, modlí sa úprimne, o milosť prosí ako nevinné dieťa; už sa chcem odvrátiť, tu sa rozmyslím, ten loter ma udá, a riekne ako som oblečený. V duši vidím Marinku, ako prosila tých lotrov, a oni nemali milosti. Čo besný drak vrhnem sa na neho. Vyzdvihnem valašku, uderím ho do hlavy a on krvou zaliaty padne na zem. O pomsta, veď si ty diabolsky skutok. V tom okamžení pozdvihne sa v srdci mojom hlas svedomia, a privoláva mi: Zbojníku! čo si zrobil? Čujem hlas boží, ten mi privoláva, „moja je pomsta.“ „Človeče nerozkazuj Bohu!“ Hlas ten ma ženie cez hory a cez lesy, a nedá mi pokoja. L'udom vyhíbam, bojím sa keď sa s človekom stretnem. Stretnem sa so žandarmi, viem že ma hľadajú. Ale oni hľadajú Detvana pána, Detvan sedliak v krpcoch a s kabanickou môže ďalej kráčať. Hladom a zimou mučený kráčam ďalej, len že svedomie mi nedá pokoja. Idem, žobrám a myslím že v Amerike vo vlasti slobody najdem pokoj. Horký pokoj. Ten som ztratil.

Keď som aj tam dostal službu, za pár dní ma svedomie ďalej hnalo. Modlím sa, len že svedomie mi privoláva, „Boh modlitbu vraha nevyslyší.“

Teraz ma polo-mrtvého priniesli do domu jedného amerického slováka. Farmerom to jest roľníkom je on. Hladom a zimou zomretý som ležal asi za týždeň. Bol tu u mňa aj kňaz, prosil som ho, nech sa modlí za moju hriešnu dušu, nech je mi Boh milostivý. Orišek, môj hospodár ma tu zdržal. pasiem ovce a kašlem práve tak ako Marinka.

Cítim ako mi sily ubývajú, a viem že za krátky čas sa dostavím pred toho, ktorému musím vydávať počet zo skutkov mojích.

Milý otče, modlite sa aj vy za mňa. Veď modlitba, ktorá z nevinného srdca pochádza je Bohu milá a uprimná, odpusťte otče synovi, veď moje dni už sú srátané. Neobviňujem nikoho, len tie beznáboženské školy, koľko nevinných duší priviedly o telesné a duševné spasenie!

Modlite sa s Bohdankom, nech nám dá Boh všemohúci lepšie časy, časy vieroplne, časy bohabojnosti a čnosti.

Boh s vami, drahý tatík, vo večnosti sa shladáte s milou matkou, Marinkou a dosť skoro i so nevďačným synom Štefom.

Od tých čias starý Detvan viac listov nedostal, len asi za tri mesiace prišlo upovedomenie že Štefo dokončil život.

* * *

Pred salašom sedí starček a drží každodenne písmo v ruke. Slzami ho polieva a dumá . . . dumá. Štefov list je to, čo každodenne prečítuje, a keď ho prečítal, začne znovu a slzy mu padajú.

Na vrchu stojí pri ovcach mladý valach, Bohdan je to, fujaru má v rukách, a smutno píska pieseň starodávnu:

Boly časy boly,
Ale sa minuly;
Po nejakej chvíli,
Po nejakej chvíli,
Mineme sa aj my,

a útle listy stromov, tichá ozvenka vrchov, tichučko pošeptávajú do uší ubiedených:

Budú časy budú,
Čo sa nepominú;
Ubiedený národ,
Zotročený národ,
K životu privedú.

Moravan.

Minister vzdal sa úradu. Barón Samuel Jósika, minister pri osobe Jeho Veličenstva kráľa poďakoval sa za úrad vzhľadom na rodinné svoje okolnosti.

Srbský kráľ smelý do boja. Noviny „Köln. Z.“ písaly, že Alexander mladý srbský kráľ v Niši na pravoslávny srbský nový rok obed dával a pri zatvorených dverách reč držal o tom, že Turci neľudský zachádzajú so Srbmi žijúcimi v Macedonii. Na konci reči svojej rukou ukázal v smere k Macedonii a riekol vraj: „Tam máme oči naše obrátiť, tam musíme bratov našich vyslobodiť.“

Podozrivá nemoc ruského cára. Ruský cár i cárice ustavične chorlavejú. Talianske noviny „G. Piem.“ chýr priniesly z Petrohradu, dľa ktorého nemoc cára a cárice veľmi je podozrivá. Nemoc obidvoch rovnaké výjavy prezradzuje, následkom čoho všelijaké chýry počaly kolovať. Kuchyňu cárovú teraz ešte pod prísnejšie dozorstvo postavili, ponevác domnievajú sa, že dakto otráviť pokusil sa cársku rodinu.

Uh. kr. minister pravosúdia vymenoval *Emila Wychovského* kancelistu pri kr. súde v Budapešti ku pozemkovému úradu za spravcu.

Náš minister v Berlíne. Goluchovsky, náš minister zahraničných diel, na navšteve bol v Berlíne, kde za pol hodiny na výsluchu bol u nemeckého cisára Vilhelma, pri čom nik iný nebol prítomný. Náš minister už druhý raz je v krátkom čase v Berlíne. Noviny píšú, že náš minister s nemeckým kancelárom Hohenlohem pretriasať bol polozenie zahraničné. Obzvlášťne vraj o položení Turecka a o nepokojoch v Turecku pojednávalo sa v Berlíne.

Prievidzka volba potvrdená. Volbu Iudového vyslanca Michala Juriša potvrdili. Páni liberáli protest svoj odvolali, a tak ani nepojednávalo sa o prievidzkej volbe. Pravdepodobne protest preto bol odvolaný, ponevác pravotár dr. Alexander Semadom vysvetlil tým voličom, ktorí liberálom osvedčenie podpísali, že čo podpísali; voličia preto s pohoršením protiosvedčenie dali, v ktorom svedčia, že nepovedalo sa im jasne, čo podpisujú, ba že celkom inšie hovorilo sa im, jako čo v osvedčení stojí. Dôkazy a osvedčenia liberálov zväčša notári a rychtári vystavili. Notári rozumie sa neodvolali svoje svedectvo, avšak väčšina rychtárov odvolala svoje prvé osvedčenie. Liberáli teda krásne svedectvá vedia si zaopatriť, keď im prihára.

Grófa Ferd. Zichyho nevydali. Žilinský slúžny, Ignác Rada zažaloval gr. Zichyho, že prehršil sa proti vrchnosti vo Varíne pri kat. shromaždení. Proti magnátom a vyslancom len vtedy môže sa súd previesť, keď snem dovolí, ich pred sudcu postaviť. Snemovňa magnátov nedovolila grófa Zichyho pred sudcu postaviť, ponevác žaloba nebola dosť dokázaná a jasná. Čo povie na to slúžny Rada? To isté, čo povedal vtedy, keď žandári nestrielali vo Varíne do ticho stojáceho ludu.

Dobročinný biskup. Karol Hornig vesprím-sky biskup 500 zl. daroval na nový organ františkánskeho kláštora vo Felső-Segesdi. Veľkolepý organ je už hotový a prvý raz na Vianoce povzbudzoval veriacich ku pobožnosti.

Vyššia kvóta. Noviny „Magyarország“ donášajú zprávu z Viedne, že rakúska a uhorská vláda dohodly sa už ohľadom kvóty. Uhorsko vraj platíť bude o 4 aj $\frac{9}{10}$ percentov viac, tak že o 7 millionov a 840 tisíc zl. viac budeme platíť na spoločné výdavky. Pekná to pofecha!

Nepokoj v Macedonii. Turecké vojsko — píšú anglické noviny — nedostáva pláce, následkom čoho hladuje a hrozné výčiny pácha. V Macedonii v húfoch tiahnu tureckí vojaci do gréckych a bulharských dedín, lúpežničia s dom na dom, prznia ženy a devy, berú dobytok so sebou a vraždia všetkých, ktorí dobrovoľne nepoddajú sa násilenstvu. Už by bol čas, aby europejské mocnosti zakročily a prekázily nové mäsiarenie kresťanov.

Konec proroka. V Hajdu-Nánaši novú vieru chcel založiť hospodár Jozef Siládi, ale k tomu, myslel si, treba vedieť latinský. So starou hlavou ťažko mu to išlo. Nemohol sa viac naučiť ako tieto tri slová: dictum, factum, punctum. Nahneval sa na svoju tvrdú hlavu. Miesto latinskej knihy vzal revolver a tri razy do seba strelil. Nasledujúci testament našli po ňom: „Písal som v deň svojej smrti, ráno o 5 hodine 50 minútach. Ešte mám desať minút, teda ešte tri razy dictum, factum, punctum. Jozef Siládi punctum.“

Pračka medzi židmi. Židia v Pastúchove od rokov vadia sa a tvoria dve strany. Najviac vadievajú sa s rabínom, kantorom a učiteľom. Predseda židovskej obce Radnai doktor opustil svojich židov a so stránkou svojou stal sa beznáboženským. Za nového predsedu vyvolili si židia Isidora Brauna a za podpredsedu Gabriela Ulmera. Na porade do synagogy svolanej Ulmer nadávať počal vystúpivšiemu Radnaimu a privržencom jeho. Títo chytili milého Ulmera a zbili ho do krve a málo chýbalo, že ho neshodili s okna. Predstavený peštianskej židovskej kancelarie rád bol, že mohol na železnicu ufujazdiť, a teší sa vraj, že mu pri pračke recipovaní bojovníci nezlámali rebrá.

Mrtvý pred matrikárom. Páni ministri vy-chvalovali na sneme tie nové matriky. Že jak dôkladne píšu sa niekde tie nové matriky, k tomu príklad uvádza „Nyitr. Sz.“ č. 3. Tieto nitrianske novinky priniesly jeden výťah zo štátnej matriky v Ťzbéghu (Zbehy). Dľa toho výťahu Anton Sz a b ó matrikár svedčí, že Ignác Šimora z Drážoviec sám oznámil sa u matrikára, že zomrel. Až keď matrikár zbadal, že mrtvý predsa nemôže sa sám oznámiť, potom napísal do poznámky, že mrtvý Ignác Šimora nebol sa oznámiť, lež že jeho očim, Urban Nitrianský bol oznámiť mrtvého.

Nový železný most v Trenčíne. Niže železničného mostu druhý železný most stavajú teraz v Trenčíne. Starý drevený most teda odoberie sa na odpočinok. Osady niže Trenčina už darmo budú čakať na jar, či rozvodnený Váh neprinesie im trámy z trenčianskeho mostu na oheň. Prvý stĺp nového mostu v apríli má byť už hotový, keď začnú pltníci plte hnať.

Muraviev a pokoj Europy. O novom ruskom ministrovi Muravievovi mnoho teraz píšu, či je vraj priateľom Nemcom, Angličanom alebo Francúzom. Od toho vraj mnoho závisí, či bude pokoj v Europe.

Požiar. V Štubnianskych Teplicách 15. januára večer vypukol požiar a zhorel bočný stav štátnej školy. Hasičom podarilo sa oratovať drevené stavy na blízku ohňa.

Odmena za liberálne zásluhy. Gejza Latinovics, rodinka ministra Perczela, pred piatimi mesiacmi dostal právo otvoriť lekárňu v Bač. Sv. Tomáši. No lekárňu neotvoril, ale právo svoje predal za 10,000 zl. — Elemér Zeller, lekárnik vo Vág-Šeli, ako podpredseda volby vo Vág-Veči vyznačil sa proti ľudovej strane. Dostal právo otvoriť filiálku lekárne vo Farkašdi v nitr. stolici. — Štefan Krausz, bývalý podžupan nitrianskej stolice, vyvolený bol za krajinského vyslanca. Mimo platu vyslanca bude ťahať i pensiu od stolice, čosi vyše 1000 zl.

Šíri sa beznáboženstvo. V baraňanskej stolici 43. Šokci (Srbi) v Daľoku oznámili sa, že vystupujú z katolíckej cirkve a že chcú žiť bez náboženstva. Toto sú hľa, následky tých nových zákonov. A pán

kanoník Komlóššy predsa brojil na sneme proti ľudovej strane a tvrdil, že malo sa ešte čakať, kým ukážu sa následky nového poriadku. Pán kanoník asnaď spí, keď nezbadal utešené ovocie tých novotín. On nič nebezpečného ešte nevidí, bárs i prímaš, i jágerský arcibiskup upozorňujú na smutný stav vecí, ktorému kráčať v ústrety.

Štátna škola bez žiakov. V Orave, v obci Hruštine založili novú štátnu školu, bárs toho nebolo veľmi treba, pretože obec má sriadenu katolícku školu s dvoma učiteľmi. Štátny učiteľ má platu 400 zl. a 100 zl. na bydlu; mimo toho je i matrikárom, rozumie sa, s osobitným platom; vo škole nemá tento pán učiteľ ani jedného jediného žiaka. A predsa — ako „Alk.“ píše — tohoto roku za 134 zl. dal shotoviť náradia pre školu, a čo je ešte krajšie, 79 zl. napočítal na pobočné potreby pre tú štátnu školu.

Školské dievča vrahom. V českej obci Gabersdorf pri Königgrázi sňahom hádzaly sa školáčky a školác, pri čom nastala pračka. Jedno dievča, Maria Burgel vrhlo sa na školáka Ludvika Bajer a so školskou taškou svojou dotiaľ bilo chlapca, kým tento bez seba sklesnul. O hodinu chlapec bol mrtvý.

L'ahkomyselný sedliak. Štefan Pati gazda vo Vindornya-Szólósi (za Dunajom) pred pár rokmi prišiel k veľkému dedictvu. Odtedy chodil po krčmách a kaviarňach, odpredal i majetok svoj a prehajkal. Posledne v Keszthelyi lanfáril, od cigánov vyhrávať si dal 20 ráz jednu nótu, potom do odpredanej vinice svojej išiel a tam sa prestrelil. Jaký život, taká smrť.

Proti kresťanskej tlačii. V piatok pojednávali pred pešťbudínskou porotou tlačovú pravotu pre článok, uverejnený v časopise ľudovej strany, „Christliches Volksblatt.“ Obžalovaný bol zodpovedný redaktor Štefan Auer, že z „Magyar Államu“ preložil a vo svojom časopise uverejnil článok, ktorý obsahuje búrenie proti židom. Obžalovaného bránil Emil Szemecz redaktor „Magyar Államu“; tento hovoril, že porota už oslobodila zpod obžaloby pôvodcu článku, následkom čoho toho, kto ten článok preložil a uverejnil, nemožno na zodpovednosť ťahať. Zdá sa, porotci takto pochopili vec, lebo vypovedali oslobodzujúci verdikt.

Fabrika na víno. Samko Sulc, krčmár v Likavke, nám známi apatekár, ktorí vie víno na špiritus premeniť, teraz zas proboval z vody urobiť víno. Na pomoc si zavolať Fišera z fabriky glásnerovskej, ktorý s malou krpôčkou pridúc z Ružomberka, rovne sa do komori hostinca i so Samkom utiahnul. Niektorí likavčania vidia svetlo v komore, zvedaví, vyškrábali sa na hrbu piesku, ktorá je pri hostinci a jako Zachej z figového stroma hľadeli, čo sa tam robí. A tu vidia jako týto dvaja židia volačo klochtujú na pavničke, to vlejú do suda, zas sipú voliake prachy, jak mutia tak mutia, až konečne si povedia: „šon gut fir goj.“ Sulc sa teší že prišiel ku lacnému vínu bez toho, aby consum bol zaplatil, a židačik s krpôčkou ufujazdil z kadiaľ prišiel. Však ale ho trest neminul, lebo práve v piatok večer robil to víno, keď druhý dobrý židia šábés odbavujú. Oznámilo sa to úradu, ktorý preskumajúc komoru, zbadal že sa nášmu Samkovi cez jednu noc 381 litrov vína v komore urodilo, on si myslel, že to bude dobré ku svadbám, lebo dľa daktorých je to dobré víno od ktorého druhý deň tak bolí hlava, že ju treba do obručoch dať, aby ju neroztrhlo. Veľké šťastia má predsa Samko, že je žid, lebo ináč by zle prešiel.

Nová kniha.

„*Ludevit Kossuth pred súdnou stolnicou historie sveta.*“ je nápis toho veľikého asi 350—370 strán obsahujúce diela, ktoré behom dvoch-troch mesiacov má vŕnsť z tlače. Povolane je toto dielo v opravdivej barve predstavíť Kossutha, ku ktorému doposiaľ ešte i mnohí slováci neslušnou svätoučtous sa chovali; v tomto diele je on omaľovaný tak, jaký on skutočne bol; veľa chýb on mal, a môžeme povedať, že viac zlého, ako dobrého nám navaril. Ráz, účinkovanie, dobré i zlé vlastnosti: sú v tomto diele tak verne, a svedomito opísané, že by to ani ten najsvedomitejší dejepisec nebol mohol ináč urobiť.

Cena toho diela je: 2 zl., pre odberateľov Krestana 1 zl. 70 kr. Prosíme ctené čitateľské obecenstvo už vopred prihlásiť sa, aby sme vedeli, v kofkých výtiskoch ho máme nechať tlačiť. Obrátiť sa môže v tejto veci hockto na vydavateľstvo diela „Ludevit Kossuth“ Bpešť, Práter u. 44.

Čo sa reči týka, táto je tak jednoduchá, že bez všetkej ťažkosti aj ten najjednoduchší nevzdelaný čitateľ môže túto knihu čítať.

Poučí sa z nej ctený čitateľ nielen o Kossuthovi, lež vôbec o politických pomeroch tohoto storočia v Uhorsku. K tomu je v nej reč i o liberalismu, o socializmu, o hospodárstva položení a o rozličnosti vierovyznaní. Nenachádzame dostatočných slov, s ktorými by sme hodne odporúčať mohli.

Pozvánie k predplateniu

na

politické noviny

„KREŠTAN“

IV. ročník, 1. štvrtrošie.

Predplatná cena:

na celý rok	2 zl. — kr.
na pol roka	1 zl. — kr.
na štvrt roka	60 kr.

Tých pt. pp. odberateľov ale, ktorí sú nám ešte za predošlé noviny dlžní, účtively prosíme aby, čím skoršie vyrovnaf ráčili svoju dlžobu.

Budapešť, 1-ho januára 1897.

Redakcia „Krestana.“

DOPISY.

Od Trenčianskych Teplíc.

Vážený pán Redaktor!

Nerozumiem sa síce moc k dopisovaniu, ale keď už toľko dopisov v našich novinkách čítam, dostávam aj ja chuti niečo Vám písať. Vy mi to nemajte za zlé, ženy ale, ktorá má tak nabrúseny jazyk, že by pod desať meric dateliniska bez oslice mohol s nim skosiť, sa veľmi nebojím. Nuž začnem s poslednou volbou, ktorá sa 28. oktobra m. r. v našom okresi vydržovala. Ah! boly to vtedy u nás fašiangy! Jedlo sa, pilo sa, muzika hrala, jako by pol sveta malo svadbu. Koho lámka trápí, ten sa musí mastiť; liberálov z ludu svedomie trápilo, teda si mastili hrtan s vínom, pivom a šámom. Ale veď ich aj malo začo trápiť! Veď si išli ablegáta voliť, ktorý za dobré uznáva tie našej svätej viere tak urážlivé zákony, ktoré liberálna strana Uhorsku na krky zavesila. Kor-tešovalo sa s banknótami, s trúňkom, gulášom, so zvončekom kostolným (v Teplej,) ba ešte aj s gulčkami a pušným prachom. Tu v Teplej a Teplícach išlo moc hilov na lep, z ktorých mnohí už včul hovoria: „keď by sme mi boly vedeli . . .“ Najšli sa ale mnohí, ktorí sa nedali zviest s mammonou a hroz-bámi; úcta tímto pravím vyznavačom kresťanského presvedčenia! V Dubnici, Kolačine a Lieskovci veru na darmo pokúšali liberáli; vidieť že tam pod pláštom Panny Marie stoja veriaci. Mimo dvoch, troch z ludu, ktorí sú známi samci dubničanom, všetci sa držali kresťanských zásad ludovej strany, a to vzdor sľubov a hrozbí. Bratia! toto je to presvedčenie, ktoré kedysi v kresťanoch obdivoval pohanský svet, preto dolu s klobúkom pred ním!

Volba sama bola by bývala dost tichá, keď by sa neboly niektorí liberáli vkradly do nášho tábora svedomia pokúšať; týchto zmužilé bánovčanky, jako by len s hurčkami maly robotu, kapitálno namastili. Keď by sa tých 800 luteránov, ktorých Zay poslal židom na pomoc, nebolo dostavilo, boly by sme skvelo zvíťazili. No ale hlavný cieľ sme dosiahli: vyznali sme pred Bohom a svetom, že je nám dobrým kresťanom, ani cibulový sobáš, ani beznáboženstvo neni po vôle. My tu vo veľkých radoštiach žijeme. Nedávno sme dostali do Teplej nového pána farára. Dufáme, že bude našim pravím vodcom nie len v kostole, ale aj v občianskom živote. Pán notárius slávili desaťročnú pamiatku hlásania svojho liberálného evangeliuma tu na okolí. Ponevadž koňov majú dosť, ktorí jejích liberálnu káru tahajú, kúpili im liberáli za 500 zl. koč, aby sa ich volajako nespustili. To by ani nebolo v poriadku, lebo notári, liberáli a židia musia spolu držať, oni najlepšie vedia, prečo? Len to je chyba, že niektorí ludia sú neni spokojní s tím, že ich notár, rychtár a krčmár je liberál, ale — Bože odpusť mi — ešte aj sochu P. Marie by chceli mať liberálnu, jako som to v Dobrej počul!

V Dubnici sa v jeseni vydržovali sv. missie. Bol som tam na posviacke missionárskeho kríža; čo som tam videl, nikdy nezabudnem. Okolo kríža stál pobožný lud vo veľkom počte, pri ňom ale z pravej a ľavej strany dva liberálni pioniri; jedon hľadel na kríž, jako by slivovicová fľaška na ňom vysela —

hovorili mi o ňom, že máva strašnú žížen po známom liberálnom trúnku, — druhý na lavici kríža hľadel na zem, jako by tam strieborné hľadal. „No, hovorím, tu ešte len ten váš kramár liberálny chybá; keď by ten pred krížom hlavou kýval, máme hotovú Kalváriu.“ Niektorí ľudia si myslia, že sa s chodením do kostola všetko odbaví!

Toho liberálneho kramára odporúčam pozornosti pánov duchovných v Dubnici. Dobre by bolo prezreť obrázky, ktoré na pútoch predáva, či sú neni medzi nimi aj liberálne modly predstavujúce obrázky (zlaté telce, masné hrnce, sklenice atď.?) To by nebolo v poriadku, aby pobožný ľud takýmto obrázkom úctu preukazoval.

L'udák.

Z BOROVEC.

Dôstojný pán Redaktor!

V čísle 1-om b. r. v odkaze Kresťana som sa dočítal, že snád v našej obci neni sklepu pera, tintu k dostaniu, keď ešte žiaden dopis do novinek obľubného Kresťana s našej obci sa nezaslal, — neni to príčina bohužiaľ, lebo u nás sú vždy dva sklepy, aj tie veci sú k dostaniu, keď by aj v Borovciach nie, blízko máme mestečko Vrbové, ktoré je kupecké, tam dostane čokoľvek, ale príčina je tá, bárs u nás mnohí by sa našli, ktorí by vedeli stranivá talentu a mohli by a mali už aj čo o našej obci, v jakom stave a položení sa vynachádza, do nášeho obľubného Kresťana uverejniť, nuž ale mosím pravdu povedať, jedni tíhí, druhí hot — tí ktorí by v stave boli, sú darební, druhí ale ktorí by chceli, sú slabí, — račte odpustiť pane Redaktor, keď vám dôvernú pravdu poviem, ja síce novinky Kresťana nedržím, ale ochotne každé číslo čítam, keď už nikoho neni v našej obci aby niečo do obľubných novinek Kresťana uverejnil, som tak smelý, keď ale vaša dobrá vôľa je mojích pár riadkov od slova do slova uverejniť, naša obec Bori leží medzi Nov.-Mestom nad Váhom a Trnavu cez ktorú stoličná cesta (hradská) je, a preto je veselá kostol, fara, škola na peknom mieste stojí, rychtára máme prostred dedini, tak že ani horní ani dolní koniec obci nemá žiadnej ujmi, — pred pár týždňami náš vrelomilovaný ctihodný p. farár Gustáv Czintula odešol na faru Špacinskú, bárs občania si jeho veľmi ctíli a vážili, cti ale bol aj hoden, nuž ale každý človek si pomahá kde by bol šťastlivejší.

Preto ale nesmiem zamlčať, že sme nič nestraťili, lebo sme ctihodného p. Jozefa Straku, ktorí bol v Piešťanoch za kaplána, za farára dostali, s ktorým celé obecenstvo je spokojné, sa teší a raduje, že náš kostol, veľký oltár k vianočným sviatkom nevypovedano okrášlil, tak, že až srdco sa od radosti triaslo, spolu aj z milodarov peknú hrubú lampu pred veľký oltár kúpil, kde aj on väčšiu čiastku k milodaru prispel, nech ho Pán Boh živí.

Od 1-ho januára b. r. obec Borovec vzala od štátu regal do arendy, kde aj od tej doby je už aj kresťanská krčma spolu aj sklep.

S úctou

y—k.

Od RUŽOMBERKU 19. jan.

Šlachetný Pane!

Správa ľudovej strany okresu ružomerského upozornila ľudových voličov, aby nečítali a grošom svojim nepodporovali liberálne noviny. Na toto upozornenie strašne napaprčil sa ten „oprav-divý Kresťan“. Do „besných psov“ nadáva v č. 3. nám ľudovým voličom, ktorí vraj zajedáme doň každým dňom.

Skoro som štukávkou dostal, keď počul som od nášho Icika, že čo všetko natáral ten hrozne napaprčený pán „oprav-divý“. Náš Icik ho volá „oprathový“. Pán oprav-divý myslí si, že my také žaludky máme, jako naši páni liberáli, ktorí všetko znesú v púchore svojom. Jako môže zdravého rozumu človek písať, že ľudová strana „v putách otroctva a v temnote“ chce držať ľud slovenský. Prečože kázali shabať páni služnovci naše ľudové spisy? Či služnovci môžu prekážať čítanie ľudových spisov, a nám neslobodno chrániť sa falošných liberálnych novín? A či ľudová strana kuje putá ľudu, keď poučuje, napomína ho, aby slobodu svoju občiansku nezapredával?

Pán „oprav-divý“ ponosuje sa, že my prekážame osvetu a že drží nápad činíme proti rozširovaniu vzdelanosti, kdežto liberáli vraj nikomu nebrania, aby čítal to, čo sa mu ľúbi. Ej, ej! A prečože žandári prešťahovali chalupy naše a shabali ľudové spisy? Hľa, hľa! Liberálom sa nepáči, keď my bočíme od „Slovenských Novín“, od „Opravdivého Kresťana“, od „Vlasti a Sveta“. Nuž a náš Icik prečo číta vždy len svoj židovský žurnál? A páni notári prečo hrešia na nášho Kresťana? Či páni notári tiež rozširujú tmu, keď nás od našich noviniek odhovárajú? A prečo písal pán „oprav-divý“ v č. 2. 10. januára takto: „Varujte sa prísno týchto falošných prorokov ľudárskych.“

Nuž keď pán oprav-divý píše o prísnom varovaní sa, nech dovolí i nám prísno varovať sa od liberálnych novín. Či ste už zabudli to vaše liberálne sväté písmo, že „merajme si rovnakou mierou?“ Čvík.

Od Varína, 19. jan.

Velavážený pán Redaktor!

Teda svetochýrnu našu voľbu ešte nepotvrdili vo výbore snemu. Trošku nám je to nápadné. Veď počuli sme, že proti »vítazstvu« liberálov daromné je všetko. No naše falošné cedulky predsa len pokolomútily pánov liberálov. Výbor potvrdujúci na sneme naložil, aby nové vyšetovanie zaviedlo sa, že kto dával tie falošné cedulky a že či slobodno mohol každý volič hlasovať.

Zvedaví sme, čo povie barón Kloch (de Železnic) na tie biele cedulky. Zvedaví sme, kto je otcom tých ceduliek. Veď už len otca musia mať tie nešťastné cedulky. To by najkrajšie bolo, keby páni liberáli doká-

zali, že tie falošné cedulky naši páni farári vymysleli. Veď liberáli dokážu i to, že barón Kloch podobá sa revinnému anjelu. Je on anjel, ale — s fúzami a s tvrdou päťou.

L'utujeme dobrého, tichučkého Šándorka Šipekyho, že tolko babraniny, mu narobili jeho dobrí priatelia. Nech len vyšlú zase Ringa, Radu, Garaiho, tí všetko napravlia. Nasbierajú zase podpisov, svedectví, koľko len chcú. Pán doktor Štern bude sa tomu uprimno radovať. Veď by škoda bolo tých pekných pár tisícov, ktoré veľkodušne vyhodily sa pri svetochýrnej volbe varínskej. Škoda by bolo pánu Šipekymu hneď teraz zadakovať. Všet má dosť času až potom, keď by bolo veľmi zle. Zle ale nesmie byť. Takí múdri páni ako Rada, Garai oratujú tichého Šándorka z nebezpečných pazúrov ľudových buričov.

Pán barón tiež otcovskú starosť bude mať, aby sa jeho dvojičkám, Valérkovi a Šándorkovi ani vlas nehnul na hlavičke. Len potom bude zle, jak Lisičani, Belanci, Terchovci nebudú chcieť liberálom nič podpisovať a jak len pravdu budú hovoriť, že od koho dostali tie nešťastné cedulky.

Kokles.

Od FRAŠTÁKU. 15. januára.

Velactená Redakcia!

Po krásnych volbách vyprávalo sa u nás, že pán Lajos Tóth do Skalice pôjde za hlavného slúžneho. Naradovali sme sa tomuto chýru, lenže radosť naša veľmi krátky čas trvala. Z Nitry dostali sme chýry, že z okresu skalického prosby a protesty išly na fôšpána, následkom ktorých pán Tóth zostal i naďalej u nás.

Že aké pomery panujú u nás, dokázalo sa 4. januára v Udvarnoku. V nitrianskych novinkách „Nyitr. Szemle“ č. 2. stojí, že na miesto „volby“ rychtára vybavilo sa „vymenovanie“ rychtára. Pán slúžny vraj vyšiel do Udvarnoku a oznámil, že on dosavadného rychtára, Michala Kollára, chce mať zase za rychtára. L'ud protestoval proti tomu a chcel mať hlasovanie. Avšak slúžny netrpel protimluvu. Odkedy udvarnockí gazdovci stali si na stranu grófa Jána Zichyho, odtedy vypadli z milosti pána slúžneho. Päť žandárov s bodákmi stálo v izbe, a slúžny jednoducho vymenoval Michala Kollára za rychtára. Obecný výbor nemal ani slova.

Tým istým spôsobom vymenovaný bol vraj i peňažník obce. Spomenuté nitrianske novinky písaly, že slúžny vymenoval za peňažníka žida Wilda. Darmo protestoval ľud, darmo spomínal, že otec Wildov buchnul a tak mnohých ľudí o tisíce oškodil. Slúžny vraj nedovolil ani kandidáciu, ani hlasovanie a žida vymenoval za peňažníka.

Takéto hľa právo dávajú tomu ľudu, ktorý daň svedomito platí a farchy občianske znáša.

Časy máme teraz neobyčajne teplé. Sňahu nikde neviieť, mrazov niet. Starší ľudia hovoria, že na jar dostaneme tuhú zimu. Nech nás len Pán Boh zachráni od všetkého zlého.

Robník.

Rozmary a žarty.

Vyslúžený vojak: No priateľu môj, je to veru veľká vec, nevinných sekať na pravo i na ľavo, ja som asi v 11 bitkách bol, a aspoň 30 nepriateľských vojakov som dosekál.

No a vám nič neurobili, neporanili vás?

Dečo nie; raz mi i hlavu odľali.

Jedon americký žiak koncom mesiaca nevedel izbové vyplatiť; chytil sa ale rozumu a v jednom denníku následovný oznam uverejnil:

Kto musí domovú árendu platiť, a nemá peňazí, nech mi pošle 20 krajciarov, a ja ho uvedomím, jakým spôsobom príde ľahko k peniazom.

Pravdaže mnohí mu poslali po 20 kr., s ktorými si vyplatil nielen izebné, lež i každému na karte mohol odpísať: Čiňte tak, ako ja.

Jako sa môže človek najlepšie dozvedieť o opravdivosti diamanta; poved' mi synku?

Keď ho do záložnice zanesieme.

Dvaja židia chcú kravu kúpiť od sedliaka, ktorý ich vovedie do svojej maštale, kde je veľmi tma, tak jako v rohu. . . . Iha však je chudá; zkríknu oba. . . Nono — ohlási sa sedliak; len pomály? lebo však je tá krava v druhej maštali.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

S úctou dávame na vedomosť každému tomu ct. predplatiteľovi, ktorý bol napomenutý na karte našej, že by si svoj dlh, t. j. dlžobu vyrovnal; aj tým, ktorí ešte kartu nedostali, ale s celoročnou predpl. cenou sú nám dlžní, — žeby si toto čím skorej t. roku vyrovnali, lebo, keď nie, novinky — bárs je nám veľmi ľuto, že takto musíme pokročiť, — zastavíme, ďalej ich neposielame.

Útraty máme veľké.

Žeby expedícia aj na ďalej v poriadku stála, prosíme nám všetky dlžoby pri najbližšom čase odoslať.

Expedícia „Kreštana“.

K cteným predplatiteľom. — V minulých dvoch týždňoch predplatitelia sa ponašovali, že novinky nedostávajú. Teda na uspokojenie oznamujeme predplatiteľom, že my jako náhle predplatky k rukám prijímeme, — novinky hneď rozošleme. — Chybu teda nie u nás, ale inde treba hľadať, asice: novinky sa mnoho ráz i na počte ztratia; — skrze túto príčinu s úctou

prosíme ct. predplatiteľov, ktorí by svoje čísla neboli prijali, nech si tie na pošte požadujú. Čo sa našej strany týče, sme zbadali, že sa naše slovenské čísla na pošte tratia, v ktorej veci sme už aj kroky na patričnom mieste urobili.

Vydavateľstvo.

Úctive prosíme našich ct. predplatiteľov, aby číslo obalky, pod ktorou im noviny chodia, na koniec nám naznačili ráčili, lebo takto ľahšie si do knihy zapísať môžeme.

Vážny odkaz. Cteným pánom duchovným sdelujeme, že Veľký Kresťanský Kalendár a Príprava ku spovedi i erga sacra sa môžu dostať. Kto prijme 10 sacra, dostane 12 výtiskov kalendára; kto prijme k odbaveniu 20 sacra, dostane 25 výtiskov Kalendára. — Príprava ku spovedi ale erga unum sacrum v broš. dostanú sa 3 výtisky alebo 2 viazané výtisky erga 1 sacrum, kto viac objedná, ten primerano lepšie obide. V tejto záležitosti treba sa obrátiť na Jozefa Jandu, kaplána v Jozefove v Budapešti, VIII. Mária-Tereziatér 9., ktorému bol poslan jeden pán biskup viac sto zlatých na menovaný cieľ.

Prosíme ct. horliteľov, keby ráčili peniaze za kalendáre sinkasovať a nám čím skorej poslať na pána F. Bleszkányu, ktorého nápis je na kalendári.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je uno-vánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poš-tára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

„**Herkó Páter**“ týždenník stojí na celý rok 2 zl.; a vychádza na 16, tu na 8 stranách. Jediný katolícky žartovný časopis. Veľmi vrele ho odporúčame. Redakcia „Herkó Pátra“ Budapešť IV., Zsibárus u. 7.

Veľká pliaga sveta výnde z tlače po februári s trikrát toľkým obsahom, jako je „Veľká Novina; objednať sa môže u Michala Vargu vo Vacove za 75 kr.

„**Naša Nádej**“, mesačník stojí na celý rok 80 kr. Veľmi prospešne poučuje ľud o sviatosti oltárnej. Vydáva ho kaplán Michal Varga vo Vacove (Vác).

„**Dom Tobijašov**.“ Výborné — asi 300 strán obsahujúce — dielo, ktoré každej rodine len vrele odporúčať môžeme. K dostaniu je za 65 kr. v Teplej (Lenge) pp. Bélabánya u dyp. farára Richarda Osvalda.

„**Veľká novina**“ výborný sošit o la saletteskom tajemstve. Za 25 kr. sa môže objednať u redaktora „Naša Nádej“ vo Vacove.

„**Príprava ku spovedi**“. Modliaca knižka pre deti. Vo viazanom stave stojí 15 kr. Soslovenčil J. Janda. Vydala ju Lujza Csery, Budapest, VI. Podmaniczky u. 15.

Legenda, čítanie o svätých; cena viaz. v. 70. x. Vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave,

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 8.15—8.65 zl. Raž 6.65—6.75 zl. Jačmeň na krm 4.00—4.35 zl. do pálenic 5.10—5.90 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.80—6.30. Kukurica: 3.45—3.50. Proso: 5.35—5.69. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kohnopné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fízula 7.00—7.20. tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 08.00.15.00. Hrach 8.50—09.50. Čistý 13.50—14.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.50—3.20. Slama. Na postielanie: 1.40—1.60. Žup 2.40—2.70.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ľadník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogramm 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 z'. Vosk 164—165. Vajcá 38—40. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Telaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Telaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň nejlepší 150—155 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

RÉTAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utcza číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠTÁNSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

☞ Velebným farským úradom. ☞

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávať na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianských spolkov a knížočky spláčováce.

☞ Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhokolvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.